

Kozacioglu gegn Tyrklandi - Yfirdeild

Dómur frá 19. febrúar 2009

Mál nr. 2334/03

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi

1. gr. 1. viðauka. Friðhelgi eignarréttar

Menningarleg verðmæti. Eignarnámsbætur.

1. Málsatvik

Kærandi, Ibrahim Kozacioglu, var tyrkneskur ríkisborgari. Hann lést árið 2005. Erfingjar hans ákváðu að halda áfram að reka kærsmål hans fyrir Mannréttindadómstólnum.

Í apríl árið 2000 var bygging kæranda tekin eignarnámi af tyrkneska menningarmálaráðuneytinu þar sem hún hafði verið flokkuð sem „menningarlegt verðmæti“. Kæranda voru greiddar tæpar 65.326 evrur fyrir bygginguna. Í október sama ár óskaði kærandi eftir því að bætur til hans væru endurmetnar af sérfræðingum og tekið væri tillit til sagnfræðilegs gildis eignarinnar. Studdi hann kröfur sína þeim rökum að byggingarinnar væri getið á lista Evrópuráðsins yfir menningarleg og náttúrleg verðmæti. Fór kærandi fram á 1.728.750 evrur til viðbótar því sem hann hafði áður fengið. Tvær nefndir sérfræðinga komust í kjölfarið að þeirri niðurstöðu að eignin skyldi metin 100% hærra en upphaflega hafði verið gert. Hinn 15. júní 2001 féllst undirréttur á hluta af kröfu kæranda. Hinn 19. nóvember s.á. sneri áfrýjunardómstóll þeirri niðurstöðu við á þeim grundvelli að samkvæmt tyrkneskum lögum um menningar- og náttúrulega arfleifð gætu eiginleikar eins og fágæti og hönnunarleg og söguleg einkenni ekki komið til skoðunar við mat á virði viðkomandi eignar. Máli kæranda fyrir innlendum dómstólum lauk á þann hátt að kæranda voru dæmdar ca. 45.980 evrur í bætur.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi taldi að aðallega hefði verið brotið gegn 1. gr. 1. viðauka sáttmálans. Ennfremur taldi hann að brotið hefði verið gegn 6. gr. sáttmálans m.a. vegna þess réttarhöldin í heimaríkinu hefðu verið ósanngjörn og að því hefði verið hafnað að fá listsagnfræðing til að meta menningarleg og söguleg einkenni eignarinnar.

Niðurstaða

Um 1. gr. 1. viðauka: Óumdeilt var að gripið hefði verið inn í friðhelgi eignarréttar kæranda; það inngríp ætti sér stoð í lögum og stefndi að lögmætu markmiði. Dómstóllinn rifjaði upp að þegar eignarnám byggði á lögum leiddi skortur á að fullar bætur væru greiddar, einn og sér, ekki til þess að 1. gr. 1. viðauka hefði verið brotin svo lengi sem eignarnámsþoli bæri ekki óhóflega byrði. Þegar eign væri tekin án greiðslu sanngjarnra bóta miðað við verðgildi eignar væri sú byrði óhófleg. Ákvæði 1. gr. 1. viðauka tryggði hins vegar ekki fullar bætur í öllum tilvikum. Lögmæt markmið sem vörðuðu „almannahagsmuni“ gætu leitt til þess að bæturnar væru lægri en markaðsvirði. Dómstóllinn taldi að vernd sögu- og menningarlegrar arfleifðar væri markmið sem gæti haft slíkt í för með sér.

Í þessu máli hefðu tyrknesk yfirvöld hins vegar hvorki litið til þess hve fágæt byggingin væri né sögu- eða hönnunarlegra einkenna við mat á bótum. Dómstóllinn tók þó fram að erfitt gæti verið að meta virði mikilvægra bygginga af þessum toga. Dómstóllinn benti hins vegar á að á meðan aldrei mætti, samkvæmt tyrkneskum lögum, virða séreinkenni slíkra bygginga eiganda þeirra í hag, þá væru slík einkenni oft notuð af tyrkneskum dómstólum til að draga úr verðmæti slíkra bygginga viðkomandi yfirvöldum, sem færu fram á eignarnám, í hag. Dómstóllinn taldi slíkt kerfi vera ósanngjarnt þar sem um væri að ræða áberandi aðstöðumun tyrkneska ríkinu í hag, enda væri eingöngu tekið tillit til lægra verðgildis eignar við að vera sett á lista yfir fágætar byggingar en aldrei til hækkana, sem af því kynni að leiða. Þá væri ekki með samræmdum hætti litið framhjá sögu- og hönnunarlegum einkennum við mat á bótum í aðildarríkjunum. Dómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að þar sem ekki hefði verið tekið sanngjarnt tillit til þessara einkenna byggingarinnar við

mat á bótum hefði ekki verið gætt meðalhófs á milli réttinda kæranda og almannahagsmuna. Brotið hefði verið gegn 1. gr. 1. viðauka við sáttmálann.

Einn dómari skilaði séráliti.

Um 6. gr.: Með tilliti til niðurstöðu sinnar um 1. gr. 1. viðauka taldi dómstóllinn ekki þörf á að skoða málið sjálfstætt út frá 6. gr. sáttmálans.

Kæranda voru í samræmi við 41. gr. sáttmálans dæmdar 75.000 evrur í skaðabætur og 1.000 evrur í málskostnað. Dómstóllinn taldi að niðurstaða málsins væri fullnægjandi í stað miskabóta.